Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 30 oktober 2026	Referentie	: 26/MCEA/02062	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Stagebestuur BDO - Reactie uitvoeringstoets conceptrapport eindtermen 2027**

De uitvoeringstoets bestaat uit het conceptrapport eindtermen 2027 en onderstaand formulier met een aantal vragen.

1.	**Biedt het conceptrapport voldoende handvatten voor een vertaling naar een opleidings- en toetsprogramma voor uw onderwijsinstelling, organisatie en/of stagebureau?**

Ja, op hoofdlijnen biedt het conceptrapport voldoende richting voor het ontwerp van een samenhangend opleidingsprogramma. Voor de vertaling naar een toetsprogramma en voor de verantwoording van de praktijkopleiding zijn aanvullende landelijke handvatten nodig.

Wij ondersteunen de beweging naar themagerichte eindtermen en een sterkere integratie van theorie en praktijk. Ook waarderen wij de expliciete duiding van de startbekwame accountant. Deze richting sluit aan bij de koers die BDO al enkele jaren volgt. Met BDO PRO verbinden wij de praktijkopleiding aan de dagelijkse opdrachtuitvoering: trainees leggen hun ontwikkeling en reflectie vast tijdens en na het uitvoeren van klantopdrachten en benutten deze vastleggingen voor hun jaarrapportage. Daarmee wordt de ontwikkeling zichtbaar vanuit beroepsactiviteiten, toenemende verantwoordelijkheid, feedback, reflectie en beoordeling, zonder onnodige dubbele administratie.

Voor een uitvoerbare vertaling naar opleidings- en toetsprogramma's is vooral verduidelijking nodig van:

- de landelijke norm voor het vereiste niveau van startbekwaamheid;
- de wijze waarop kennis, vaardigheden en gedrag geïntegreerd worden ontwikkeld en beoordeeld;
- het bewijs waarmee het bereiken van eindtermen wordt aangetoond nu de urennormering vervalt;
- de verdeling van verantwoordelijkheden tussen theoretische opleiders, RPO, NBA en stagebureaus;
- de eisen aan de deskundigheid en toetsbekwaamheid van praktijkbegeleiders en -beoordelaars.

Deze punten werken wij uit bij vraag 2 (knelpunten 1 tot en met 4) en bij vraag 3 (capaciteit en deskundigheid).

2. Welke eventuele concrete knelpunten verwacht u bij de implementatie van de eindtermen 2027 voor uw organisatie?

De belangrijkste knelpunten liggen niet in de inhoudelijke richting van de eindtermen, maar in de operationalisering, normering en toetsing, de informatie-uitwisseling en verantwoordelijkheidsverdeling en de organisatorische implementatie.

1. Interpretatie, normering en vergelijkbaarheid van het eindniveau
Knelpunt: De eindtermen zijn bewust op conceptueel niveau geformuleerd en opleiders hebben ruimte om het eigen programma en de toetsing vorm te geven. Dit biedt ruimte voor maatwerk en actualisering, maar waarborgt op zichzelf niet dat verschillende opleiders de eindtermen op dezelfde wijze interpreteren en een vergelijkbare beoordelingsstandaard hanteren.

Impact: Dezelfde eindterm kan met verschillen in diepgang en complexiteit en met uiteenlopende eisen aan zelfstandigheid, professioneel oordeel en bewijskracht worden ontwikkeld en getoetst. Daardoor kunnen verschillen ontstaan in normering, bewijslast en beoordeling en uiteindelijk in het niveau dat als startbekwaam wordt aangemerkt. Dit raakt de voorspelbaarheid voor trainees en de vergelijkbaarheid van het eindniveau.

Randvoorwaarde: Een landelijke duiding van het vereiste niveau van startbekwaamheid, vertaald naar gemeenschappelijke assessmentstandaarden en rubrics voor onder meer complexiteit, zelfstandigheid, professioneel oordeel en voldoende bewijs, aangevuld met periodieke kalibratie en externe moderatie tussen theoretische opleiders en praktijkopleidingen.

2. Kennis, vaardigheden en gedrag integraal aantonen
Knelpunt: De generieke eindtermen vervallen en de kerncompetenties uit het DNA van de accountant worden geacht in alle eindtermen besloten te liggen. Daardoor ontbreekt een afzonderlijk, toetsbaar kader voor professioneel gedrag en vaardigheden.

Impact: Opleiders en stagebureaus moeten zelf bepalen hoe gedrag en professionele vaardigheden binnen de eindtermen zichtbaar worden gemaakt en wanneer een trainee het vereiste niveau op deze onderdelen heeft bereikt. BDO moet de koppeling tussen de huidige eindtermen en de PRO Vaardigheden herijken.

Randvoorwaarde: Een gemeenschappelijk kader voor de wijze waarop kennis, vaardigheden en gedrag in samenhang worden ontwikkeld, geobserveerd, beoordeeld en in het portfolio worden onderbouwd.

3. Inzicht op individueel studentniveau
Knelpunt: Opleiders kunnen binnen de kaders een eigen samenhangend programma ontwikkelen. Hun onderbouwing van het programma maakt echter niet vanzelf inzichtelijk wat een individuele trainee daadwerkelijk heeft ontwikkeld en aangetoond, op welk niveau dit is gebeurd en welke ontwikkeling of toepassing nog binnen de praktijkopleiding nodig
is.

Impact: Het stagebureau moet per theoretische opleider en mogelijk per trainee reconstrueren welke bewijsvoering nog nodig is. Dit wordt complexer doordat relevante beroepssituaties zich niet synchroon met het theoretische programma voordoen en afhankelijk zijn van branche, cliëntportefeuille en werkzaamheden. Zonder een landelijk mechanisme ontstaat een aanzienlijke coördinatielast. Werkgevers kunnen hierdoor vanuit uitvoerbaarheid gaan sturen op een beperkt aantal theoretische opleiders, waardoor de keuzevrijheid van trainees feitelijk afneemt.

Randvoorwaarde: Een landelijk uniform eindtermendossier op studentniveau, waarin per eindterm zichtbaar is wat de trainee heeft ontwikkeld en aangetoond, op welk niveau, hoe en door wie dit is beoordeeld, welk bewijs daarbij is geaccepteerd en welke ontwikkeling of toepassing in authentieke beroepssituaties nog nodig is. Nu de urennormering vervalt, vormt dit bewijs per eindterm de basis voor de vaststelling van het eindniveau; daarvoor zijn landelijke voorwaarden nodig voor de aard, omvang en kwaliteit van het te accepteren bewijs.

4. Verantwoordelijkheden, afstemming en kwaliteitsborging
Knelpunt: Meer integratie van theorie en praktijk vraagt om structurele afstemming, terwijl nog onvoldoende duidelijk is wie verantwoordelijk is voor ontwikkeling, toetsing, acceptatie van bewijs en de uiteindelijke vaststelling van het vereiste eindniveau.

Impact: Zonder landelijke afspraken bestaat het risico op dubbele beoordeling, lacunes en onduidelijkheid bij verschillen van inzicht. Ook is dan niet duidelijk welke kwaliteitsborging van het stagebureau wordt verwacht.

Randvoorwaarde: Een heldere landelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen theoretische opleiders, RPO, NBA en stagebureaus, inclusief afspraken over de onafhankelijkheid van de beoordeling, informatie-uitwisseling, kwaliteitsborging en de wijze waarop wordt omgegaan met verschillen van inzicht. Daarbij is een centraal afstemmingsmechanisme nodig, zodat niet ieder stagebureau afzonderlijk afspraken met iedere theoretische opleider hoeft te maken.

5. Implementatie binnen BDO
Knelpunt: De nieuwe eindtermen vragen om aanpassing van beoordelingsformats, begeleidingsstructuur, kwaliteitsborging, systemen en processen. Doordat de urennormering vervalt en het bereiken van het vereiste niveau per eindterm aantoonbaar moet worden gemaakt, verandert ook de voortgangsbewaking.

Impact: BDO PRO en de aansluiting op de reguliere opdracht- en beoordelingscyclus moeten worden herijkt. Trainees, praktijkbegeleiders en beoordelaars moeten worden geïnstrueerd en opgeleid.

Randvoorwaarde: Een realistische implementatieperiode en een tijdige overgangsregeling voor lopende trajecten. Ook is duidelijkheid nodig over de voorwaarden waaronder beoordelingen en feedback uit de reguliere opdracht- en beoordelingscyclus als bewijs kunnen worden benut, zodat dubbele vastlegging wordt voorkomen.

3. Welke mogelijkheden en uitdagingen ziet uw organisatie specifiek voor het begeleiden en beoordelen van trainees?

Wij zien kansen om de begeleiding en beoordeling van trainees ontwikkelgerichter in te richten en sterker te verbinden met de opdrachtuitvoering en de interne HR-cyclus. Feedback en ontwikkelgesprekken uit bestaande processen moeten, indien zij aan de landelijke voorwaarden voor bewijs voldoen, kunnen worden benut voor de praktijkopleiding.

Praktijkopdrachten
Niet alle vereiste beroepssituaties zijn in iedere werkomgeving beschikbaar, zoals beoordelingsopdrachten, andere assurance-opdrachten, ESG-opdrachten, overeengekomen specifieke werkzaamheden en specifieke onderdelen binnen de MKB-variant. Voor simulaties is daarom een praktische uitwerking nodig: voor welke

eindtermen zijn zij toegestaan, wie stelt vooraf vast dat aan de voorwaarden is voldaan en welk bewijs wordt geaccepteerd? Simulaties moeten gericht kunnen worden ingezet, zonder structurele vervanging van authentieke praktijkervaring.

Capaciteit en deskundigheid
De integratie van theorie en praktijk vraagt om een heldere rolverdeling in begeleiding en beoordeling. Opdrachtbegeleiders observeren het professioneel handelen tijdens de opdracht en geven direct daarna gerichte feedback. De praktijkbegeleider richt zich op coaching en begeleiding van de ontwikkeling van de trainee en de praktijkbeoordelaars beoordelen de ontwikkeling betrouwbaar en onafhankelijk. Alle rollen vragen voldoende tijd en deskundigheid; begeleidingstijd moet daarom expliciet worden opgenomen in de opdracht- en capaciteitsplanning. Training, gezamenlijke beoordelingssessies en periodieke kalibratie zijn nodig om beoordelingscriteria consistent toe te passen. Daarnaast zijn landelijke eisen nodig aan de deskundigheid en toetsbekwaamheid van praktijkbeoordelaars, zodat bij alle stagebureaus op een vergelijkbaar niveau wordt beoordeeld.

Rolverdeling binnen de organisatie
CEA stelt de eindtermen vast en RPO bepaalt de kaders voor de praktijkopleiding. Het stagebureau organiseert de uitvoering en borging binnen die kaders; het stagebestuur bewaakt de kwaliteit. Het kantoor zorgt voor een passende leer- en werkomgeving, voldoende variatie in opdrachten en beschikbare begeleiding. Trainee, praktijkbegeleider en stagebureau moeten tijdig vaststellen welke ervaring en welk bewijs nog ontbreken, zodat daarop in de personeels- en opdrachtplanning kan worden geanticipeerd.

Rolverdeling tussen onderwijsinstelling en stagebureau
Onderwijsinstellingen en stagebureaus moeten voldoende informatie uitwisselen om per trainee te kunnen bepalen welke ontwikkeling al binnen de theoretische opleiding heeft plaatsgevonden en welke ontwikkeling, toepassing of bewijsvoering nog in de praktijk nodig is. Ook moet het mogelijk zijn opdrachten en bewijs uit theorie en praktijk, waar deze aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen, over en weer te benutten. De landelijke verantwoordelijkheidsverdeling voor beoordeling, acceptatie van bewijs en vaststelling van het eindniveau moet daarbij helder zijn, zoals bij vraag 2 toegelicht.

Integratie op studentniveau
Integratie kan niet uitsluitend programmatisch of in een vaste volgorde worden georganiseerd. Een trainee kan een thema eerst in de praktijk en later in de theorie tegenkomen, of andersom. Ontwikkeling en beoordeling moeten daarom cyclisch kunnen plaatsvinden, waarbij theoretische verdieping, toepassing in casuïstiek of simulatie, toepassing in authentieke beroepssituaties en reflectie met elkaar worden verbonden. Voor de begeleiding betekent dit dat periodiek per trainee moet worden vastgesteld welke ontwikkeling reeds heeft plaatsgevonden en welke ervaring, verdieping of bewijsvoering nog nodig is. Het bij vraag 2 genoemde eindtermendossier moet dit proces ondersteunen.

4. Heeft u nog overige opmerkingen ten aanzien van de implementatie binnen uw organisatie?

Wij adviseren bij de implementatie nadrukkelijk rekening te houden met de praktijk van kantoren en met de samenhang tussen praktijkopleiding, kwaliteitsstelsel, opdrachtuitvoering en HR-cyclus. De voorgestelde richting biedt kansen om de opleiding minder administratief en meer ontwikkelgericht te maken. Wij adviseren daarom waar mogelijk aan te sluiten op bestaande ontwikkel-, feedback- en kwaliteitsprocessen en alleen aanvullende vastlegging te vragen wanneer dit aantoonbaar nodig is voor de borging van het eindniveau.

De bij vraag 2 genoemde randvoorwaarden vragen om een tijdig uitgewerkte overgangsregeling, zodat stagebureaus hun processen en systemen kunnen aanpassen en trainees en begeleiders ruim vóór invoering weten welke eisen op hen van toepassing zijn. Voor trainees in de afrondende fase moet worden voorkomen dat zij hun traject onnodig opnieuw moeten inrichten.

Tot slot vragen wij bijzondere aandacht voor internationale instromers. Verklaringen van vakbekwaamheid, toelatingseisen en geconstateerde deficiënties leiden in de huidige praktijk geregeld tot onzekerheid en vertraging. De overgang naar de nieuwe eindtermen moet daarom gepaard gaan met een tijdige, transparante en werkbare regeling voor internationale instroom en de waardering van eerder verworven competenties.